

anføres at være et udslag af socialstrukturen: Få, men forholdsvis store gårde samt mangelen på købstæder, hvor de unge kunne slå sig ned og stifte familie.

Henrik Fode

Kristine Bruland: *British Technology & European Industrialization. The Norwegian textile industry in the mid nineteenth century.* (Cambridge University Press 1989) 192 s.

Det er et væsentligt emne, denne bog tager op: Teknologispredning. Hvordan fandt denne sted, hvem formidlede den og meget mere.

Udgangspunktet for undersøgelserne er en række norske tekstilfabrikker fra årene efter ca 1820. Før de konkrete undersøgelser fremlægges, tegner forfatteren et billede af den norske teknologiske situation på grundlag af norske biblioteksfortegnelser. Hvad blev der indkøbt af udenlandsk teknisk litteratur og af hvem. Forfatteren tillægger derfor måske nok håndværker- og industriforeningernes biblioteker en for stor betydning.

Der er for en enkelt virksomhed bevaret et fyldigere virksomhedsarkiv, hvilket muliggør undersøgelser af tekstilfabrikernes arbejdsstyrke ikke mindst med hensyn til tilstedeværelsen af evt. engelske arbejdere, der skulle oplære norske kolleger. Også maskinparken studeres og beskrives indgående. Køb og salg af brugt udstyr undgår heller ikke forfatterens opmærksomhed. Selvfølgelig er der også foretagere baggrund. Her var det karakteristisk, at det var mænd, der var kendt med handel og omsætning og ofte allerede havde kontakter i England, der stod bag de påviste teknologiske spring.

Det er en perspektivrig bog om et væsentligt emne. Desværre er den en-

gelsksproget og forfatterens hovedlitteratur er også hentet fra dette sprogområde. Nyere spredt nordisk litteratur om emnet i bredeste forstand ses således kun meget sparsomt. Det er det mest forstemmende ved en i øvrigt særdeles inspirerende og letlæst bog.

Henrik Fode

Gunnar Broberg, Harald Runblom & Mattias Tyden (red.): *Judiskt liv i Norden.* (Acta Universitatis Upsalensis, 1988) 361 s.

I denne antologi har man samlet de atten foredrag, som blev holdt i 1986 i Uppsala på et symposium med bogens titel. Det var et led i minoritetsforskningen og behandlede de fire nordiske landes jøders liv fra 1600-tallet til vore dage. Tyngdepunktet blev lagt på de danske og svenske jøders historie, da der boede flest jøder i disse to lande. I Sverige er jødeforskningen meget mere intensiv, derfor tegner den sig for mere end halvdelen af bidragene.

Efter Lönroths smukke panskandinavistiske velkomstord følger to små indledende informationsforedrag om de svenske hhv. danske jøder. Underviseren fra Odense Universitet Merete Christensen står for det sidste og giver et ultrakort historisk rids. Hun har den interessante men indtil nu lidt løse tese, at når den ikke-jødiske befolkning hengav sig til og blev lammet af fin-desiøle depressioner, havde jøderne altid en opblomstringsperiode. – Dernæst giver hun et kort rids over den spage danske jødeforskning, samt jødeforeningers-, -museums og -tidskriftsaktiviteter. – De øvrige bidrag knyttes løseligt sammen af kronologien. For Danmarks vedkommende fortæller nestoren Per B. Katz om de tidlige rige og velansete »portugisiske« i.e. sefardiske jøder, der dog til kongernes store fortrydelse al-

drig rigtigt ville bosætte sig i selve kongeriget, så man derfor måtte nøjes med de næstbedste, de rige »tyske« i.e. askenaziske jøder. – Kristian Hvidts lille skitse over Brandesbrødrenes jødiske selvforståelse, der var ganske problematisk særligt for dem selv, giver et fint indblik i københavnske forhold, jødiske og ikke-jødiske. Brandesfamilien hørte også til den ansete askenaziske

gruppe, mens Bent Blüdnikows emne er de fattige og ildesete russiske jøder af samme gruppe. Begge de sidste forfatteres bidrag er et sammendrag af deres bøger med delvis samme problemstilling.

Antologien er velillustreret, oplysende og orienterende, men giver dog forskningsmæssigt ingen nyvindinger.

Gerda Bondrup